

Miljøministeriet
Miljøstyrelsen

Strategisk Miljøvurdering Natura 2000-plan 2022-2027

Vullum Sø
Natura 2000-område nr. 23
Habitatområde H23

November 2021

Udgiver: Miljøstyrelsen

Redaktion: Miljøstyrelsen Nordjylland

Forsidefoto:

Dronefoto over habitatområdet set fra øst. Vullum Sø ses i baggrunden.

Fotograf: Thisted Kommune

ISBN:978-87-7564-728-6

Indhold

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027	4
1.1 Ikke teknisk resumé.....	4
1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer	4
1.2.1 Anden lovgivning	5
1.2.2 Andre relevante planer	5
1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nul-alternativ	7
1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen.....	7
1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet	9
1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed.....	9
1.4.2 Befolkningen	10
1.4.3 Menneskets sundhed	10
1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer	10
1.4.5 Materielle goder og kulturarv	10
1.4.6 Landskab.....	10
1.4.7 Arter	11
1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater	11
1.5 Eksisterende miljøproblemer	11
1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området	12
1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål.....	12
1.7 Planens indvirkning på miljøet.....	12
1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet	14
1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg.....	15
1.10 Overvågning	16

1. Miljørapport for Forslag til Natura 2000-plan 2022-2027

Den enkelte Natura 2000-plan er ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021 om miljøvurderinger af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM) underlagt krav om miljøvurdering. SMV rapporten skal indeholde oplysninger, der følger af lovens bilag 4.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem kommunale og andre ansvarlige myndigheders handleplaner, der har fokus på forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen. Der kan således ikke i forbindelse med den statslige plan foretages en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da de statslige Natura 2000-planer ikke fastlægger, hvor den konkrete indsats skal gennemføres.

Natura 2000-område nr. 23, Vullum Sø er udpeget som habitatområde nr. 23, Vullum Sø. Natura 2000-området er ikke placeret nær den danske grænse og udpegningsgrundlaget indeholder ikke arter, yngle- eller trækfugle, som bevæger sig på tværs af landegrænser. Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen består udelukkende af tiltag, som i forhold til områdets naturtyper vurderes at kunne påvirke lokalt fx arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje. Det vurderes derfor, at Natura 2000-planen ikke har grænseoverskridende påvirkning ud over de ovenfor beskrevne.

1.1 Ikke teknisk resumé

Natura 2000-planen medvirker til at sikre, at arter, fugle og naturtyper, som er omfattet af udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området på sigt opnår gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Derudover har de planlagte indsatser en positiv effekt for den øvrige natur, fugle og arter, der findes i området, og Natura 2000-planen medvirker således til at sikre den biologiske mangfoldighed generelt.

Natura 2000-planen for området beskriver overordnet set et program for en plejeindsats, som skal medvirke til at sikre eksisterende beskyttede naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget. En realisering af indsatsprogrammet sikrer synergi til evt. indsatser for øvrige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget, og forventes ligeledes at have gavnlig effekt på andre arter, som anvender området. Der beskrives ligeledes en indsats for at sikre synergieffekter, samt til at skabe større sammenhæng i naturen og sikre en mere naturlig dynamik i områderne f.eks. ved at sikre en for naturtyperne mere hensigtsmæssig hydrologi, hvilket bl.a. kan realiseres vha. tilskudsordninger til sikring af pleje.

Natura 2000-planens gennemførelse vurderes at komplementere og understøtte igangværende plejeforanstaltninger i Natura 2000-området.

Indsatsen bidrager til at skabe flere muligheder for naturoplevelser for lokalbefolkningen samt turister i området.

1.2 Planens indhold, hovedformål og andre relevante planer

Indhold

Natura 2000-planen består af målsætninger for det enkelte Natura 2000-område og områdets

udpegningsgrundlag, samt et indsatsprogram, der angiver retningslinjer for planens gennemførelse i planperioden 2022-2027. Målsætningerne består af overordnede målsætninger for hele Natura 2000-området samt konkrete målsætninger og afvejning af modstridende naturinteresser. Retningslinjerne om naturområdernes forvaltning i indsatsprogrammet, har både konkret og generel karakter. Endelig indeholder Natura 2000-planen et oversigtsskema, der viser naturtyper og arter på områdets udpegningsgrundlag.

Hovedformål

For området findes følgende overordnede målsætninger i forslag til Natura 2000-planen.

Naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget skal bidrage til at opnå gunstig bevaringsstatus på biogeografisk niveau. Målet er, at området udgør et sammenhængende naturlandskab domineret af kransnålalgesøen Vullum Sø med et lysåbent, lavtvoksende og sammenhængende klitlandskab i søens omgivelser.

De lysåbne naturtyper grå/grøn klit (2130), klithede (2140), klitlavning (2190) samt sønaturtypen kransnålalgesø (3140) sikres. Levesteder for hedepletvinge sikres og forekomsterne øges og sammenbindes hvis det er muligt. Nævnte naturtyper og arter har enten stærkt ugunstig bevaringsstatus, få forekomster eller særlige forekomster i Danmark.

Levesteder for hedepletvinge og artsrige klitlavninger prioriteres højt.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Den økologiske integritet sikres derudover ved god vandkvalitet gennem reduceret tilførsel af næringsstoffer og miljøfarlige stoffer, hvilket reguleres gennem vandområdeplanerne.

1.2.1 Anden lovgivning

Natura 2000-planen er bindende for myndighederne. Det vil sige, at alle myndigheder skal lægge Natura 2000-planen til grund i arealdrift på egne arealer, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt. Offentlige lodsejere er bundet af planens målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På lovområder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, kan der følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., på grundlag af konsekvensvurderinger, hvor dette er nødvendigt i henhold til lovgivningen herom. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan kræves tilladelse eller godkendelse efter anden lovgivning.

Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte Natura 2000-planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering.

1.2.2 Andre relevante planer

Anden generations Natura 2000-planer for 2016-2021 blev vedtaget i april 2016, og de opfølgende kommunale handleplaner blev endeligt vedtaget i foråret 2017.

Første generations Natura 2000-planer (2010-2015) fastlagde rammerne for en række grundlæggende indsatser, som f.eks. rydninger, forbedrede hydrologiske forhold og iværksættelse af plejetiltag. Disse indsatser blev fastholdt og videreført i anden generations Natura 2000-planer (2016-2021). I tredje generation Natura 2000-planer igangsættes nye indsatser med særlig fokus på fortsat pleje til sikring af beskyttede naturtyper, fugle og arter, sikring af naturlig dynamik og større sammenhængende arealer fx udlægning af arealer til urørt skov, udtagning af lavbundsjord og ved at sikre en mere hensigtsmæssig hydrologi.

Natura 2000-planer, som omfatter fredskovpligtige arealer, og dermed er omfattet af skovloven, skal revideres med 12 års mellemrum, jf. skovlovens § 16, stk. 2. Det betyder således, at Natura 2000 skovplanerne, som er en del af 1. generations Natura 2000-planer, er gældende fra 2010 til udgangen af 2021 og at der i forbindelse med udarbejdelse af tredje generations Natura 2000-planer, også vil ske en revision af den del af Natura 2000-planerne, som omfatter fredsskovpligtige arealer.

Vandområdeplaner og EU's havstrategi

Natura 2000-område nr. 23 er beliggende i vandområdedistrikt Jylland og Fyn. Vandområdets økologiske og kemiske tilstand fremgår af vandplanen for området.

For de Natura 2000-områder som også er omfattet af en vandområdeplan og Danmarks Havstrategi, er målsætninger og retningslinjer for indsatser om vandkvalitet, næringsstoffer, miljøfremmede stoffer, hydrologi og fysiske forhold samlet i vandområdeplanen og/eller i basisanalysen med tilhørende indsatskatalog og havstrategien. Disse mål og indsatser vil bidrage til at forbedre vandmiljøet og vandkvaliteten i Natura 2000-områderne og understøtte Natura 2000-planens målsætninger.

Landsplandirektiver og kommuneplaner

Natura 2000-områderne, der er udpeget i medfør af miljømålsloven, skal fremgå af landsplandirektiver og kommuneplaner. I henhold til Bekendtgørelse om planlægning nr. 1157 af 1. juli 2020, må kommuneplaner ikke stride mod en Natura 2000-plan, jf. lov om miljømål m.v. for internationale naturbeskyttelsesområder (miljømålsloven), en handleplan efter samme lovs § 46 a eller regler udstedt i medfør af samme lovs § 36, stk. 3, eller stride mod en Natura 2000-skovplan, jf. kapitel 4 i lov om skove. Af redegørelsen til planforslag, der ikke er direkte forbundet med eller nødvendig for et Natura 2000-områdes forvaltning, skal jf. bekendtgørelse om administration af planloven i forbindelse med internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter, indgå en vurdering af planforslagets virkninger på området under hensyn til områdets bevaringsmålsætninger.

Klimasikring

Regeringen har i december 2012 udgivet en handlingsplan for klimasikring af Danmark. Planen indeholder en lang række regeringsinitiativer, der skal medvirke til at skabe bedre rammer for klimatilpasningen lokalt. De enkelte kommuner har udarbejdet en klimatilpasningsplan. En vurdering af spillet mellem den kommunale klimatilpasningsplan og Natura 2000-planen forudsætter kendskab til, hvor de forudsatte indsatser i Natura 2000-planen konkret vil blive gennemført sammenholdt med de indsatser, der skal gennemføres som led i klimatilpasningsplanen.

Kommunal klimatilpasningsplan

Såfremt konkrete projekter som led i den kommunale klimatilpasningsplan kan påvirke udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området væsentligt, skal der gennemføres en

konsekvensvurdering af projektet, inden det kan gennemføres. Dette gælder dog ikke, hvis projektet gennemføres som led i Natura 2000-planen og dermed har som delformål at sikre, at naturtyper og arter opnår gunstig bevaringsstatus.

Natur- og Biodiversitetspakke

I december 2020 blev der indgået aftale om Natur- og biodiversitetspakken, som har til formål at fremme natur og biodiversitet i Danmark og bidrage til at bremse naturens tilbagegang. Natur- og biodiversitetspakken skal gennemføres i perioden 2021-2024. Med Natur- og Biodiversitetspakken er der bl.a. afsat midler til udpegnings af nationalparker, udlægning af urørt skov, forbedring af havmiljøet og udarbejdelse af strategi for forvaltning af truede arter.

Det fremgår af Lov om nationalparker, at ansøger, i forbindelse med ansøgningsfasen til etablering af nationalparken, skal udarbejde en projektbeskrivelse for etablering af nationalparken, samt en forvaltningsplan for området. Planen skal tage højde for internationale naturbeskyttelseshensyn, herunder skal det fremgå af redegørelsen, om forvaltningsplanens gennemførsel er afhængig af tilladelser, godkendelser eller dispensationer ligesom der skal indgå en beskrivelse af nuværende status for naturen i området. Forvaltningsplanen er tiltænkt at skulle sikre en vildere naturforvaltning, bl.a. i Natura 2000-områder. Det fremgår i den forbindelse af lov om nationalparker, at det forudsættes, at den vildere naturforvaltning er i overensstemmelse med bevaringsmålsætninger i Natura 2000-planen for berørte områder.

Forbud mod gødskning, sprøjtning og omlægning af §3-arealer

Pr. 1. juli 2022 træder et forbud mod sprøjtning, gødskning og omlægning af § 3-arealer i kraft. Forbuddet vil gælde alle arealer, der er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, stk. 2 og 3 og vil i praksis hovedsageligt have betydning for ferske enge og strandenge, hvor der i dag kan være en lovlig drift med sprøjtning, gødskning og/eller omlægning. For de øvrige § 3-beskyttede naturarealer gælder der som udgangspunkt allerede et sådant forbud. En delmængde af de § 3 strandenge kan også være kortlagt som habitatnatur, mens de ferske enge ikke har en tilsvarende habitatnaturtype. Lovændringen forventes at have en gavnlig synergieffekt på Natura 2000-områderne, herunder evt. fugle og arter på udpegningsgrundlaget, samt de kortlagte habitatnaturtyper, både i form af en direkte effekt på de kortlagte strandenge og indirekte ved at mindske eventuel randpåvirkning.

1.3 Nuværende naturtilstand i Natura 2000-området og Nulalternativ

I basisanalysen, der danner grundlag for Natura 2000-planen, er der foretaget en nærmere gennemgang af den nuværende naturtilstand i området.

1.3.1 Nuværende naturtilstand jf. basisanalysen

Naturtilstanden for de lysåbne naturtyper er overvejende god, og kun en meget lille del af arealerne er i moderat tilstand. De store arealer i god tilstand må tilskrives at der er store naturarealer i området, der er under pleje med bl.a. afgræsning samt at der er relativt højt artsindeks på mange af arealerne. De mindre arealer i moderat/ringe tilstand er bl.a. karakteriseret ved et relativt ringe artsindeks, tilgroning og stedvis manglende pleje.

Naturtypen grå/grøn klit (2130) er den mest udbredte naturtype i området og findes på de tørre arealer i hele Natura 2000-området. Naturtypen optræder flere steder i mosaik med klithede (2140) og klitlavning (2190). Arealet med grå/grøn klit er overvejende i god tilstand. Størstedelen af arealet i god tilstand er bl.a. under pleje og med en passende vegetationshøjde samt med få eller ingen invasive arter. På områdets grå/grønne klitter i moderat/ringe tilstand er størstedelen af det kortlagte areal uden pleje og med et relativt ringe artsindeks.

Naturtypen klithede (2140) findes udbredt på de tørre arealer i hele Natura 2000-området. Arealet med klithede er overvejende i god tilstand og er karakteriseret ved høj dækning af dværgbuske og et relativt højt artsindeks. Områdets klitheder i moderat/ringe tilstand er primært præget af et ringe artsindhold og uhensigtsmæssig hydrologi. Der er registreret spredt forekomst af invasive arter på hovedparten af arealerne med klithede i området.

Klitlavning (2190) findes især på arealer rundt om Vullum sø samt på arealerne nord for søen. Områdets klitlavninger er overvejende i god tilstand, og med pleje i form af græsning og generelt med et højt artsindeks. I de fleste klitlavninger i området er der registreret svag effekt af afvanding, men med udbredt fugtigbundsvegetation. Størstedelen af arealerne er fri for invasive arter. Områdets få klitlavninger i moderat tilstand er primært præget af relativt ringe artsindhold, tydelig effekt fra afvanding samt tilgroning med vedplanter.

Naturtypen hængesæk (7140) findes 2 steder i området, på et mindre areal vest for Vullum Sø og på et areal øst for søen. Hele arealet med hængesæk er i god tilstand og er karakteriseret ved udbredte forekomster af mosser, især bladmosser. Områdets hængesække er kun svagt påvirket af afvanding, og stadig med udbredt fugtigbundsvegetation. Der er registreret en relativ høj dækning af middelhøj og høj græs- og urtevegetation samt vedplanter på begge arealer.

På Natura 2000-områdets udpegningsgrundlag er dagsommerfuglen hedepletvinge. Bestanden ved Vullum er den vestligste kendte bestand af hedepletvinge. I Natura 2000-området blev hedepletvinge overvåget i 2019, hvor der blev talt 326 larvespind. Hovedbestanden af hedepletvinge ved Vullum Sø findes øst for søen på lavereliggende arealer, der er kortlagt som klitlavning (2190) og hængesæk (7140), og hvor der er større forekomster af larvernes værtsplante djævelsbid. I området findes større tætte bestande af djævelsbid med lav omgivende vegetation, og der vurderes derfor at være gode forudsætninger for en stabil forekomst af hedepletvinge i dette område. Jf. DCE's NOVANA-afrapportering har den landsdækkende overvågning i NOVANA siden 2004 påvist arten på et stigende antal lokaliteter. Samtidig med at arten er blevet hyppigere i sit udbredelsesområde i Nordjylland nord for Limfjorden, er den i de senere år fundet på helt nye levesteder i Nordjylland.

I dette område er der kortlagt en sø, Vullum Sø. Søen er en lavvandet sø på 14,7 ha og har en maxdybde på 80 cm. Søen er kortlagt som en kransnålgesø (3140) og har en artsrig vegetation med 26 plantearter bl.a. Skør kransnål. Miljømålet for Vullum Sø er en god økologisk tilstand. I basisanalysen for vandområdeplaner 2021-2027 er søen vurderet til at have en ringe økologisk tilstand på grund af indholdet af fytoplankton.

I dette Natura 2000-område er der kortlagt 1,3 km vandløb med vandplanter i blandt andet Kløv Å. Denne naturtype er ikke tilstandsvurderet.

En række naturtyper og levesteder for arter og fugle, som området er udpeget for at beskytte, kræver vedvarende drift for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus. Det gælder fx en række lysåbne naturtyper. Samtidig kræver andre naturtyper og levesteder i moderat til dårlig tilstand tiltag, der kan imødegå forringelse.

Hvis ikke indsatsprogrammet i Natura 2000-planen for 3. planperiode realiseres, er der risiko for, at den gode naturtilstand på en stor andel af naturarealerne og den hensigtsmæssige drift ikke fastholdes. Der er ligeledes risiko for, at naturtilstanden ikke vil blive forbedret på klitnaturtyperne eller områder med hængesæk, da der er behov for fremadrettet sikring af hensigtsmæssig drift generelt.

Naturtilstanden vil potentielt set heller ikke blive forbedret for naturtyper med uhensigtsmæssig hydrologi, hvilket i dette område er klithede og klitlavning.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er risiko for, at levesteder for hedepletvinge ikke sikres, og at bevaringsstatus for arten forringes på biogeografisk niveau. Hvis ikke indsatsprogrammet i planen realiseres er der risiko for at områdets øvrige naturtyper og levesteder for Bilag IV arter og rødlistede arter ikke sikres, f.eks. spæd mælkeurt, kærfnok-urt, spidssnudet frø og rørdrum.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, er der risiko for at den biologiske mangfoldighed i området generelt stagnerer, og at landskabet fremstår mindre varieret. Dette kan for befolkningen betyde, at de ikke får adgang til naturområder af højere kvalitet, samt at de rekreative aktiviteter, som f.eks. motion, kan blive mindre attraktive, og dermed udebliver den positive effekt på befolkningens sundhed.

Hvis ikke indsatsprogrammet i planen for tredje planperiode realiseres, udebliver planens kumulative effekter i forhold til konkrete projekter og vandområdeplanerne.

1.4 Den sandsynlige væsentlige indvirkning på miljøet

I dette afsnit beskrives de øvrige miljøforhold i og udenfor Natura 2000-området, der kan blive væsentligt berørt af Natura 2000-planen.

1.4.1 Flora, fauna og biologisk mangfoldighed

Natura 2000-planen bidrager, ud over sikring af naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for området, generelt til at sikre naturtyper og arter, der findes inden for området, idet Natura 2000-planerne generelt medvirker til at etablere gunstige forhold for naturen.

Tilgroning med høje græsser/urter og vedplanter, forekomst af invasive arter samt kunstig afvanding forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Desuden kan tilgroning medføre forringelse af levestederne for fugle og øvrige arter i området. Planens indsatser om pleje og sikring af en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi vil modvirke denne udvikling og vil desuden medvirke til, at naturtyper og arter, der ikke er på udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, får forbedrede forhold.

Planens indsatser om pleje af hede bidrager til opretholdelse af naturtyperne i området. Hermed bidrager Natura 2000-planerne også til at opnå biodiversitetskonventionens mål om at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares, ligesom planen bidrager til at sikre levesteder for arter, der er beskyttet i medfør af generelle fredningsbestemmelser.

Planens indsats om udarbejdelse af en national strategi for forvaltning af truede og rødlistede arter bidrager positivt i forhold til forvaltning af arterne.

Hensigtsmæssig pleje af naturarealerne er vigtige for at hedepletvinge fortsat kan have en stabil bestand i området. Med planens indsats for habitatnaturen sikres samtidig § 3-beskyttet natur i området og sjældne/rødlistede arter, som f.eks. spæd mælkeurt, kærfnok-urt, spidssnudet frø og rørdrum.

1.4.2 Befolkningen

Natura 2000 område nr. 23 Vullum Sø er beliggende i Thisted Kommune, der har et indbyggertal på 43.200. Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området.

Sikringen af den eksisterende natur kan have betydning for arealanvendelsen, idet der kan forekomme arealer, som i forbindelse med gennemførelsen af planen vil blive omfattet af en plejeindsats, som f.eks. vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Ændringer af hegning kan potentielt have en betydning for befolkningens adgang i området, men samtidig give befolkningen en mere spændende og varieret natur.

1.4.3 Menneskets sundhed

Mange Natura 2000-områder udnyttes til rekreative aktiviteter, f.eks. vandring og cykling, som bidrager til menneskets sundhed. Kendskab til naturen og dens værdier vil medvirke til at skabe incitament til en større rekreativ udnyttelse af områderne. Sikringen af den eksisterende natur vil potentielt kunne medføre ændrede adgangsforhold på arealerne, fx. pga. ændret hegning. Natura 2000-planen har til formål at sikre, at de beskyttede naturtyper og arter opnår gunstig naturtilstand på sigt. Naturområder af høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området, og dermed kan planens indsatser potentielt påvirke menneskers sundhed.

1.4.4 Jordbund, vand, luft og klimatiske faktorer

Natura 2000-planen rummer indsatser, der skal sikre den eksisterende udpegede natur i området, samt sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder. Indsatsprogrammet i planen omfatter ikke tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der ikke vil blive gravet i jordbunden. Indsatsprogrammet indeholder ikke indsatser, der har indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.

Planen rummer ikke indsatser rettet mod vand eller klimatiske faktorer, da indsatserne er rettet mod pleje af områdets naturtyper og arternes levesteder.

1.4.5 Materielle goder og kulturarv

I forhold til kulturarv er der i Natura 2000-område nr. 23 registeret to ikke-fredede fortidsminder i form af hus (evt. med stald). Natura 2000-planen har ikke indsatser rettet mod fortidsminder eller anden kulturarv i dette Natura 2000-område.

Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er behandlet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".

1.4.6 Landskab

Området ved Vullum Sø består af hovedsageligt af en kalkrig kransnålalge-sø, Vullum Sø samt det sammenhængende klitområde beliggende ved Hjørdemål Plantage. Klitområdet består af klitlavninger, der stedvist har præg af hængesæk, samt klitheder og naturtypen grå/grøn klit. Sikring og forbedring af naturgrundlaget som følge af Natura 2000-planen vil kunne øge landskabsværdien i området, idet et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper fastholdes og udbygges. Planen med dens indsatser vil kunne påvirke landskabet, hvis der f.eks. foretages rydninger af vedplanter.

1.4.7 Arter

I Natura 2000-området findes mange karakteristiske arter for de forskellige naturtyper. Særligt øst for Vullum Sø på de lavereliggende sø-nære arealer forekommer større koncentrationer af planten djævelsbid, der er værtsplante for hedepletvingens larver. Endvidere forekommer bilag II og IV arten odder i området.

Området rummer eller har tidligere rummet sjældne planter som kær-fnokurt, smalbladet pindsvineknop og thygøgeurt. Som fuglelokalitet er området især vigtigt for ynglende rørdrum og trane, og er fast tilholdssted for den fredede sædgås.

Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige Bilag IV-arter, arter på udpegningsgrundlaget og arter som lever i tilstødende områder m.fl., da planen indeholder indsatser til forbedring af habitater og levesteder for arter.

1.4.8 Fredninger, fredede områder og vildtreservater

Der er ingen fredninger, fredningsbekendtgørelser eller vildtreservater indenfor Natura 2000-området.

1.5 Eksisterende miljøproblemer

Truslerne mod naturværdierne og områdets udpegningsgrundlag er beskrevet i basisanalysen, der danner grundlag for udkast til Natura 2000-planen for området. Planens mål er at sikre udpegningsgrundlaget mod disse trusler herunder prioritering i tilfælde af modstridende naturinteresser.

Deposition af luftbårne kvælstofforbindelser, herunder ammoniak kan påvirke næringsfattige naturtyper. Naturtyperne har forskellig sårbarhed over for kvælstofdeposition. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, som bidrager til at mindske ammoniakudledning fra punktkilder.

For de lysåbne naturtyper er der behov for pleje for at hindre tilgroning med høje græsser/urter og vedplanter. Manglende pleje forandrer naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den lavtvoksende og artsrige naturtype-karakteristiske vegetation erstattes af en mere artsfattig vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter. Store dele af områdets habitatnatur er under pleje med afgræsning, og områdets lysåbne naturtyper er på store arealer præget af en relativt lav andel af høje græsser og urter samt vedplanter. Der er dog stedvist arealer under tilgroning i Natura 2000-området. Tilgroning med høj græs- og urtevegetation er bl.a. stedvist en trussel for områdets hængesække, mens tilgroning med vedplanter i varierende grad udgør en trussel for områdets klitnaturtyper. Tilgroning kan ligeledes være en trussel mod hedepletvinge, idet dens værtsplante djævelsbid er afhængig af pleje på arealerne.

Afvanding i form af grøfter, dræn eller pumper forandrer ligeledes naturen og kan føre til ændringer i vegetationen, således at den naturlige, naturtype-karakteristiske vådbundsvegetation erstattes af en vegetation, der i højere grad præges af mere almindelige, konkurrence-stærke arter, der er knyttet til mere tørre forhold. I dette Natura 2000-område er der på en mindre del af arealerne afvanding med svag effekt, men stadig med udbredt fugtigbundsvegetation, og på et mindre areal tydelige effekt af afvanding og for de pågældende naturtyper uhensigtsmæssige hydrologiske forhold.

Invasive arter forekommer spredt på arealer med klithede og grå/grøn klit i området. Invasive plantearter er ikke-hjemmehørende arter, der fortrænger naturlig vegetation.

1.5.1 Planens påvirkning af truslerne i området

I dette afsnit redegøres der for, om planen, med dens indsatser, potentielt vurderes at forværre eller afhjælpe ovennævnte trusler.

Natura 2000-planen indeholder en målsætning om at sikre de terrestriske naturtyper en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje også til gavn for tilknyttede arter. Indsatser gennemført i tidligere planperioder vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhængende natur i Natura 2000-området ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper. Disse indsatser forventes at nedbringe truslen om tilgroning og ligeledes medvirke til at bekæmpe de spredte forekomster af invasive arter inden for Natura 2000-området. Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer. Indsatsen for de lysåbne naturtyper vil i stor udstrækning medvirke til at forbedre tilstanden af levesteder for hedepletvinge.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser, der kan forbedre eller forværre vandkvaliteten i Vullum Sø, men naturpleje kan påvirke søens brinker positivt.

Natura 2000-planen indeholder ingen konkrete indsatser der kan forværre eller forbedre depositionen af kvælstofforbindelser i området. Emissionen af ammoniak fra landbruget reguleres gennem husdyrgodkendelsesloven, mens næringsstofbelastningen af store søer håndteres gennem Vandområdeplanerne.

1.6 Internationale miljøbeskyttelsesmål

Danmark har tilsluttet sig en række internationale konventioner indeholdende miljøbeskyttelsesmål, hvis indhold i en lang række tilfælde er indarbejdet i lovgivningen. For EU- lovgivningen gælder generelt, at den er implementeret i dansk lovgivning. Danmark har bl.a. ratificeret Ramsarkonventionen og Biodiversitetskonventionen. Biodiversitetskonventionens formål er bl.a. at sikre, at den biologiske mangfoldighed bevares. Formålet med Ramsarkonventionen er at beskytte vådområder med en særlig betydning for fugle. Danmark har udpeget 28 Ramsarområder, der alle indgår i EU's fuglebeskyttelsesområder. Ramsarområderne er dermed en del af det danske Natura 2000-netværk.

Planen er en udmøntning af EU's Habitat- og Fuglebeskyttelsesdirektiv implementeret i dansk lov via Miljømålsloven, lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017 med senere ændringer. Planen vil sikre, at areal og tilstand af kortlagte naturtyper og levesteder for omfattede arter ikke går tilbage eller forringes. Samtidig vil der ske en særlig indsats for truede naturtyper og arter, hvilket er afspejlet i indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne for tredje planperiode.

1.7 Planens indvirkning på miljøet

Natura 2000-planens indsats vedrører hovedsageligt forbedring af allerede eksisterende og beskyttet natur, idet evt. forbedrede vandforhold for naturarealer og eventuel udtagning af kulstofholdige lavbundsjord har en positiv effekt på særligt biodiversitet, men også i forhold til vand- og klimamål.

I tabel 1 herunder er gennemgået planens sandsynlige indvirkning på en række faktorer ifølge lovbekendtgørelse nr. 1976 af 27. oktober 2021, bilag 4.

Planens indvirkning på	Påvirkes	Ingen påvirkning	Redegør for indvirkning
Flora, fauna og biologisk mangfoldighed	x		Natura 2000-planen medvirker generelt til at sikre, at flora, fauna og biologiske mangfoldighed bevares og forbedres, idet planen medvirker til at skabe gunstige forhold for naturen. I Natura 2000-område nr. 23, Vullum Sø, vil Natura 2000-planen medvirke bl.a. til at hindre tilgroning af lysåbne naturtyper, herunder tilgroning med vedplanter samt græsser og urter. Realisering af planens indsatsprogram vil samtidig sikre den § 3-beskyttede natur, fredede og rødlistede arter i området samt velegnede levesteder for hedepletvinge og arter i området generelt.
Befolkningen	X		Natura 2000 planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området. For visse arealer vil gennemførelsen af planen betyde, at de vil blive omfattet af en plejeindsats, som vil kunne medføre en ændret drift på arealerne. Planen vurderes at bidrage til at sikre og forbedre naturgrundlaget, hvilket giver mulighed for større naturoplevelser. Visse indsatser, fx ændringer af pleje og dermed hegning, vil kunne medføre ændringer i adgangen til delområder indenfor Natura 2000-området. Der er offentlig adgang til store dele af området.
Menneskers sundhed	X		Planen medvirker til at sikre de beskyttede naturtyper i området således, at naturen i området på sigt opnår en god-høj kvalitet. Naturområder af god-høj kvalitet er af betydning for den rekreative udnyttelse af området og dermed menneskers sundhed. Det vurderes, at gennemførelsen af planen ikke vil være i modstrid med hensynene til menneskers sundhed, men vil i stedet bidrage til en øget biodiversitet og mere robuste økosystemer, og vil dermed bidrage positivt til menneskets sundhed. Sikringen af en beskyttede natur vurderes i øvrigt ikke at have en sundhedsmæssig effekt.
Jordbund		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker jordbundens beskaffenhed idet at indsatsprogrammet i planen ikke omfatter tiltag som vil kunne bevirke, at stoffer eller andet materiale vil kunne påvirke jordbunden, ligesom der heller ikke graves i området. Se desuden vurderinger i skemaet under "Vand" og "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Vand		X	Natura 2000-planen rummer ikke indsatskrav for vandkvaliteten, da disse krav fastlægges i vandområdeplanerne.
Luft		X	Det vurderes, at Natura 2000-planens indsatser for forbedring af de beskyttede naturtyper og arter ikke vil have indflydelse på luftkvaliteten, fordi indsatserne ikke medfører emission af stoffer til luften.

Klimatiske faktorer		X	Natura 2000-planens indsatser vurderes ikke at have en effekt på klimatiske faktorer.
Materielle goder		X	Det vurderes, at planen ikke påvirker materielle goder negativt, idet at realisering af indsatsprogrammet i ikke berører ejendomme eller andre værdier for den brede befolkning eller lokalbefolkninger. Adgangen til naturområder og en højere værdi af naturen er vurderet under emnet "Flora, Fauna og Biologisk mangfoldighed", "Befolkningen" og/eller "Menneskets sundhed".
Landskab	X		Sikring og forbedring af naturgrundlaget, herunder naturplejetiltag, vil øge landskabsværdien ved at give mulighed for et varieret landskab bestående af forskellige landskabstyper.
Kulturarv, herunder kirker, arkitektonisk arv og arkæologisk arv.		X	Indsatsprogrammet i Natura 2000-planen berører ikke områder omkring kirker, mindesmærker eller andre menneskeskabte værdier, hvorfor planen vurderes ikke at påvirke kulturarv, herunder arkitektonisk og arkæologisk arv.
Arter	X		Det vurderes, at Natura 2000-planen vil kunne påvirke forskellige arter i området eller arter som lever i tilstødende områder positivt, da planen indeholder indsatser til forbedring af levesteder for arter. Planen vurderes derfor at kunne bidrage til at sikre områdets naturtype-karakteristiske arter og rødlistede arter. Af særlige arter i området kan bl.a. nævnes kær-fnokurt, smalbladet pindsvineknop, Thy-gøgeurt, odder, hedepletvinge, odder, rødtrum, trane og sædgås. Se desuden vurderinger i skemaet under "Flora, fauna og biologisk mangfoldighed".
Fredninger, Bekendtgørelsesfredninger og vildtreservater		X	Natura 2000-området er ikke omfattet af fredninger, fredningsbekendtgørelser eller vildtreservater.
Kumulative effekter	x		Natura 2000-planen har til formål at sikre og forbedre naturkvaliteten for arealer med de lysåbne naturtyper, sikre levesteder for arter på områdets udpegningsgrundlag. Evt. realisering af indsatsprogrammet i planen kan potentielt medvirke til en kumulativ positiv påvirkning i samspil med konkrete projekter. Ved gennemførelse af vandområdeplanen vurderes en synergi til sikring af vandkvaliteten for områdets store sø.

Tabel 1. Gennemgang af planens indvirkning på en række miljøforhold.

1.8 Foranstaltninger der modsvarer negativ indvirkning på miljøet

Planen har indvirkning på de faktorer, der er listet i tabel 1. Vedrørende modstridende naturinteresser følger prioriteringen Natura 2000-planens retningslinjer. For så vidt angår modstridende naturinteresser henvises til Natura 2000-planens afsnit 3.3. Se i øvrigt afsnit om grundlag for prioriteringer nedenfor.

Natura 2000-planerne skal generelt sikre en højere kvalitet af naturen og bidrage til en større biologisk mangfoldighed. Natura 2000-planen har fokus på sikring af den eksisterende udpegede natur i området, hvor sikring af en hensigtsmæssig drift og pleje af arealerne og arternes levesteder skal bevare kladdedynamikken og øvrige naturtyper i området. Med gennemførelse af Natura 2000-planen sikres eller forbedres tilstanden af de lysåbne naturtyper og arternes levesteder.

Natura 2000-planens indsatser kan potentielt og i mindre omfang have betydning for befolkningens adgang i dele af området, f.eks. som følge af ændret hegning. Adgang til området kan sikres gennem fortsat vedligeholdelse af veje, stier og friluftsfaciliteter på offentlige arealer.

Pleje af eksisterende natur, samt udlægning af landbrugsarealer til natur vil ske efter aftaler mellem lodsejeren og kommunerne og med økonomisk kompensation via EU's landdistriktsprogram.

Med gennemførelsen af Natura 2000-planen forbedres tilstanden af naturtyperne og arternes levesteder, og planen vurderes derfor overordnet ikke at have negativ indvirkning på miljøet.

1.9 Miljøvurderingens gennemførelse og grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planerne udarbejdes som følge af habitatdirektivets artikel 6. stk. 1, som fastslår, at medlemsstaterne skal iværksætte de nødvendige bevaringsforanstaltninger, hvilket bl.a. kan indebære udarbejdelse af hensigtsmæssige forvaltningsplaner, som er specifikke for lokaliteterne eller integreret i andre udviklingsplaner, relevante retsakter, administrative bestemmelser eller aftaler. I Danmark udarbejdes Natura 2000-planer, som angiver overordnede og konkrete mål for lokaliteterne, indsatsprogram med retningslinjer og evt. mulighed for prioritere mellem forskellige naturtyper og levesteder for arter på udpegningsgrundlaget ved realisering af indsatsprogrammet.

Natura 2000-planen er en overordnet statslig plan, som skal gennemføres gennem frivillige og lokale indsatser. Natura 2000-planen udarbejdes på baggrund af en basisanalyse, der bl.a. præsenterer data, redegør for relevante trusler og naturtilstanden. Natura 2000-planen danner efterfølgende grundlag for udarbejdelsen af en Natura 2000-handleplan. Natura 2000-handleplanen udarbejdes af kommunale og andre ansvarlige myndigheder, og har fokus på de forventede forvaltningsindsatser og initiativer, fordeling af indsatser mellem ansvarlige myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatserne.

Der kan således ikke i forbindelse med Natura 2000-plan foretage en konkret vurdering af indsatsernes miljøpåvirkning, da Natura 2000-planer ikke fastlægger hvor den konkrete indsats skal gennemføres. Miljøvurderingen er gennemført ud fra tilgængelig viden, bl.a. de oplysninger der fremgår af basisanalysen, udkast til Natura 2000-planen og det nationale overvågningsprogram, NOVANA.

I de seneste basisanalyser (offentliggjort juni 2020) redegøres der for relevante trusler, og dermed at der fortsat er behov for indsatser for at sikres den nuværende naturtilstand og på sigt opfylde habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivets mål. I tredje planperiode (2022-2027) er der fokus på at sikre mere naturlige processer og naturens robusthed bl.a. i form af sammenhængende arealer, udlæg af urørt skov og udtag af kulstofholdige lavbundsjord. Derudover er der fokus på sikring af den eksisterende natur og levesteder bl.a. ved at fortsætte plejen af plejekrævende arealer, bekæmpe invasive arter, afsøge behovet for at udlægge forstyrrelsesfrie zoner og afsøge behovet for fiskeriregulering.

Forslag til Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 23 planlægges der en indsats for at sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift, pleje. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur. Der arbejdes desuden for at sikre egnede levesteder for områdets fugle og arter.

Tilstanden af levestederne for hedepletvinge sikres eller forbedres i overensstemmelse med artens krav til disse.

Planen har til hensigt at sikre udpegningsgrundlaget og fremmer herved den biologiske mangfoldighed generelt. En målsætning for en bestemt naturtype, fugl eller art vil dog kunne indebære en nedprioritering af andre naturtyper, fugle eller arter. For området er der foretaget følgende valg:

Prioriteringen af indsatser for naturtyper, fugle og arter beror på kendskab til forekomster, bestande og specifikke behov jf. basisanalysen for Natura 2000-området. Dertil er visse arter og naturtyper på forhånd prioriterede jf. EU's habitatdirektiv da de er af fællesskabsbetydning og har et særligt fokus.

Levesteder for hedepletvinge, der har få forekomster og stærkt ugunstig bevaringsstatus i den atlantiske biogeografiske zone, prioriteres højere end genskabelse af mere hensigtsmæssig hydrologi i området for klitlavning og kransnålalgesø.

1.10 Overvågning

Resultatet af Natura 2000-indsatsen i forhold til udpegningsgrundlag og naturtilstanden bliver fulgt op på gennem det nationale overvågningsprogram, NOVANA, som Miljøministeriet er ansvarlig for. Desuden afrapporterer Danmark bevaringsstatus vedr. habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivet til EU-kommissionen hvert 6 år.

Basisanalysen bygger på kortlægningsdata og udgør det nuværende vidensgrundlag om status for områdets udpegningsgrundlag i forbindelse med Natura 2000-planlægningen. Basisanalysen gennemgår systematisk udpegningsgrundlaget med en beskrivelse af status for hver enkelt art, fugl og naturtype. Det er hensigten, at denne analyse opdateres i forbindelse med fremtidige planperioder.

Resume

Strategisk Miljøvurdering for forslag til Natura 2000-plan 2022-2027 for Vullum Sø (nr. 23). Miljøvurderingen sammenfatter Natura 2000-planforslagets påvirkning af miljøet.

Miljøstyrelsen
Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

www.mst.dk